

## Crítica de llibres

FRANCÉS I DOMÈNEC, M; OROZCO GÓMEZ, G. (COORDS.) *Documentación y producción transmedia de contenidos audiovisuales*.

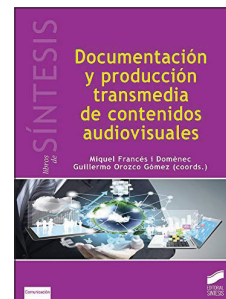
Madrid: Editorial Síntesis, 2019. Colección Comunicación. 350 pàg.

ISBN: 978-8491713661.

PER CARMEN PEÑAFIEL

Professora de la Universitat del País Basc

[carmen.penafiel@ehu.eus](mailto:carmen.penafiel@ehu.eus)



Els coordinadors d'aquesta obra, Miquel Francés i Guillermo Orozco, atorguen un valor inqüestionable a la documentació i producció transmèdia de continguts audiovisuals en un escenari en què es plantegen dos grans reptes: l'un, relacionat amb el rescat de continguts audiovisuals tradicionals, analògics, per transformar-los en formats digitals, i l'altre, el que té a veure amb els nous models de producció transmèdia en un escenari post-radiodifusió. Els dinou capítols del llibre giren al voltant d'aquests dos reptes, estructurats en quatre parts: documentació i regulació, la documentació audiovisual en la producció i difusió digital, documentació i nous formats i, per últim, experiències en la gestió, accessibilitat i difusió d'arxius audiovisuals. D'aquesta manera, els vint-i-quatre autors i autores, de l'Argentina, el Brasil, Colòmbia, Costa Rica, Espanya i Mèxic analitzen, al llarg de 350 pàgines, desafiaments importants per a documentalistes i per a comunicadors audiovisuals, tot oferint diferents perspectives sobre els criteris de la documentació audiovisual en un entorn transmèdia.

L'obra està prologada pel professor Guillermo Orozco, catedràtic de Comunicació Audiovisual a la Universitat de Guadalajara (Mèxic) i coordinador internacional de l'Observatori Iberoamericà de Ficció Televisiva, el qual assenyala que "a partir d'aquests capítols, es fa més intel·ligible i possible imaginar realment quins obstacles s'han de superar, i com es podria aconseguir una documentació eficient, significativa, variada i accessible per a les audiències actuals quant a la interacció i producció pròpia transmèdia" (pàg. 22).

Tal com es diu en la contraportada, el llibre proposa una visió optimista i alhora prudent a través del coneixement i de les aportacions del nodrit nombre d'autors i autores que analitzen la producció audiovisual del segle XXI, caracteritzada per nous corrents de treball en què la gestió dels arxius ha d'estar en xarxa i inserida en la cadena productiva de continguts i formats transmèdia. Els coordinadors de l'obra consideren que "el tractament documental ha de preservar la informació, protegir els drets d'autor i permetre una accessibilitat senzilla a la documentació audiovisual (...) Els fons documentals

s'han de concebre com a centres que assumeixin la màxima democratització i transferència per tal que els usuaris hi puguin accedir amb transparència i seguretat".

La primera part del llibre, dedicada a la documentació i regulació, recull els capítols sobre els arxius documentals en la divulgació de la ciència i la cultura; les bases de dades, algorismes i retrodisseny històrics; el dret d'accés a la informació, els drets d'autor i la producció audiovisual en l'entorn convergent, i la complexa trama jurídica que els gestionava. L'arxiu de les imatges permet preservar de manera tangible allò intangible, és a dir, el patrimoni cultural immaterial definit per la Unesco, com són les tradicions, els usos socials, les arts, els coneixements relacionats amb la natura, etc. Així, Lorna Chacón indica que "la conservació dels materials s'ha de treballar conjuntament amb la divulgació, ja que la memòria no només ha de ser protegida, sinó que ha de ser coneguda" (pàg. 35).

La segona part de l'obra es focalitza en la documentació audiovisual pel que fa a la producció i difusió digital, i s'hi fa un repàs dels nous organigrames en el corrent documental de les redaccions televisives. D'aquesta manera, al capítol 7 s'aborda la resiliència del fons audiovisual de la Ràdiotelevisió Valenciana, en el qual s'aprofita la informació d'origen per planificar el futur dels fons digitalitzats tot canalitzant el passat, mentre que el següent capítol parla de les noves tecnologies en la producció audiovisual i la gestió integrada d'arxius. Lola Bañón manifesta que "els perfils professionals s'han diversificat per fer front a la gestió de quantitats ingents de dades. Els processos clau en la qualitat periodística, com la comprovació, es mostren ara imprescindibles, ja que les possibilitats participatives porten a l'entorn professional materials generats per la ciutadania. L'arribada de la figura del prosumidor ha provocat que consumidors i productors d'informació assumeixin nous rols derivats de la mobilitat i la personalització de continguts" (pàg. 111).

La tercera part està íntegrament dedicada a la documentació i els nous formats i narratives audiovisuals., de manera que ofereix nombroses dades sobre els nous mitjans de comunicació

i periodistes, l'alfabetització mediàtica, els pseudoperiodistes i la situació a Espanya. En un altre capítol també s'analitzen els nous models de difusió de continguts i arxius audiovisuals amb la crisi del model de televisió pública, el futur del finançament i el cas particular de la BBC. El capítol 11 recull el vincle estratègic de la documentació amb el lideratge polític en l'entorn transmèdia i la gestió de la intimitat dels actors plítics com a part de la narrativa. El capítol 12 aborda el projecte transmèdia i la gestió documental com a eina en la creació del coneixement. Així, la tercera part es tanca amb els formats audiovisuals i la presència de la marca institucional en els continguts informatius d'universitats a YouTube.

Finalment, la quarta part del llibre recull experiències en la gestió, accessibilitat i difusió d'arxius audiovisuals, i s'hi ofereixen articles relacionats amb l'ASECIC, per una xarxa 4.0 interconnectada de documentació i patrimoni audiovisual científic; el valor documental del repositori *Fem tele de 9*; la importància de la creativitat en la generació de continguts acadèmics compartits: el cas del Senyal U, en què la creativitat juga un paper destacat per fer veure el que ja es va observar; la lluita pels drets humans com a impulsora de la xarxa de fototeques a Argentina, i el rescat documental de la mirada cinematogràfica dels immigrants al Carib colombià.

L'epíleg tanca el cercle de l'obra amb algunes reflexions sobre la gestió dels continguts audiovisuals en l'actualitat, la revolució IP i les tecnologies a Internet, nous estàndards i protocols, la intel·ligència artificial, l'experiència de la persona usuària, els continguts socials i transmèdia, així com les tecnologies d'emmagatzematge i arxiu.

L'obra és tot un desafiament, amb diferents aportacions i ingredients sobre els nous models de generació de continguts audiovisuals i el seu consum transmèdia, social i multiplataforma. Miquel Francés i Guillermo Orozco comenten que ara, afortunadament, els obstacles no són insalvables per als petits i mitjans projectes de comunicació audiovisual, i que ja se n'aprecien els resultats, amb la multiplicació dels continguts creatius de qualitat òptima i dels projectes compartits per professionals que, en la seva feina, ja no tenen fronteres ni distàncies.

Actualment són del tot necessàries la compatibilitat i adaptabilitat dels continguts a les xarxes socials i les plataformes actuals, que els demanen i els creen a una velocitat sorprenentment gran, tot aportant moltes dades rellevants, no només sobre els continguts pel que fa a la informació dels formats o conversions, sinó també dels corresponents sistemes d'informació i documentació.

El llibre està escrit amb claredat, precisió i té un estil àgil, propi de l'expertesa de les persones que hi han col·laborat. Aquesta obra divulgativa és, sens dubte, una lectura molt recomanable, essencial i actual per a professionals, investigadors, acadèmics i estudiants de grau i postgrau de l'àmbit de la documentació, la comunicació i la informació. Igualment, és interessant per a aquelles persones que senten curiositat per conèixer els secrets de l'era post-radiodifusió en la gestió de fonts documentals i la producció transmèdia de continguts audiovisuals.